

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ 把字句 У ВИКЛАДАННІ КИТАЙСЬКОЇ
МОВИ

A REVIEW OF THE USE OF 把字句 IN CHINESE LANGUAGE EDUCATION

Максимець В.О.,

orcid.org/0000-0002-8528-5986

доктор філософії,

старший викладач кафедри китайської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Федюк В.Ю.,

orcid.org/0000-0001-6055-8477

викладач кафедри китайської мови і перекладу

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Граматична конструкція з прийменником 把 (bǎ) посідає особливе місце в системі сучасної китайської мови. Вона є характерним явищем китайського синтаксису та відіграє важливу роль у вираженні результативності, контролю чи зміни стану об'єкта дії. Важливо, що конструкція з 把 є засобом експлікації трансформації чи переміщення об'єкта, а також відображає прагматичну настанову мовця на акцентуванні об'єкта й результату дії, а не самого процесу. 把 не виконує функцій повнозначної лексики, а є службовим словом, яке вводить прямий додаток у позицію перед присудком. Таким чином, об'єкт дії розміщується перед дієсловом, що не відповідає базовому порядку слів у китайській мові. Конструкція з 把 використовується для вираження каузативності та результативності дії, що не має прямих аналогів у більшості інших мов, зокрема і в українській мові. Це зумовлює високий рівень інтерференції рідної мови у студентів та значну кількість типових граматичних помилок. Також частим явищем виступає плутанина з 被字句 (bèizìjù), що на нашу думку зумовлено схожістю зовнішньої структури речення, подання у підручниках та навчальних планах з граматики суміжне викладання конструкцій, попри абсолютну відмінність у семантиці.

У ході дослідження проаналізовано граматичні особливості 把句子 (bǎ zìjù) (два об'єкти в реченнях з 把; вживання 把字句 з комплементами; заперечні речення з 把; питальні речення з 把), типові помилки, яких найчастіше припускаються студенти (порушення порядку слів, неправильний вибір дієслів, пропуск обов'язкових елементів, узагальненість об'єкта), а також визначено причини цих труднощів. Окрему увагу приділено методичним підходам до викладання цієї теми. Запропоновано ефективні стратегії навчання: контрастивний аналіз традиційного порядку слів та речень із 把, вправи на трансформацію, використання наочності та комунікативних завдань.

Результати дослідження дозволили зробити висновок про необхідність поетапного та системного підходу до викладання 把句子, який поєднує граматичні пояснення з активною практикою в реальних комунікативних ситуаціях. Зроблено висновок, що ефективне засвоєння цієї конструкції є важливою умовою формування комунікативної компетентності студентів.

Ключові слова: граматика, китайська мова, 把, східні мови, практична граматика.

The grammatical construction with the preposition 把 (bǎ) takes a special position in the modern Chinese language system. It is a characteristic feature of Chinese syntax and plays an important role in expressing the result, control, or change in the state of the object of the action. Importantly, the construction with 把 is a means of explaining the transformation or movement of an object, and also reflects the speaker's pragmatic intention to emphasize the object and the result of the action, rather than the process itself. 把 does not function as a full-fledged lexeme, but is a function word that introduces a direct object in front of the predicate. Thus, the object of the action is placed before the verb, which does not correspond to the basic word order in Chinese. The construction with 把 is used to express causality and the result of an action, which has no direct analogues in most other languages, including Ukrainian. This leads to a high level of interference from the native language in learners and a significant number of typical grammatical errors. Confusion with 被字句 (bèizìjù) is also common, which, in our opinion, is due to the similarity of the external structure of the sentence, the presentation in textbooks and grammar curricula of related constructions, despite the absolute difference in semantics.

The study analyzes the grammatical features of 把句子 (two objects in sentences with 把; the use of 把字句 (bǎ zìjù) with complements; negative sentences with 把; interrogative sentences with 把), typical mistakes most often made by students (violation of word order, incorrect choice of verbs, omission of mandatory elements, generalization of the object), and the reasons for these difficulties were identified. Special attention is paid to methodological approaches to teaching this topic. Effective teaching strategies are proposed: contrastive analysis of traditional word order and sentences with 把, transformation exercises, use of visual aids, and communicative tasks.

The results of the study led to the conclusion that a step-by-step and systematic approach to teaching 把句子 is necessary, combining grammatical explanations with active practice in real communicative situations. It was concluded that effective mastery of this construction is an important condition for the formation of students' communicative competence.

Key words: grammar, Chinese language, 把, Oriental languages, practical grammar.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Попри відносну поширеність конструкції з 把, її засвоєння становить значні труднощі для іноземних студентів. Це пояснюється як відсутністю аналогічних структур у більшості європейських мов, так і багатофункціональністю та семантичною складністю самої конструкції. Студенти часто плутають умови вживання 把, неправильно визначають об'єкт дії чи порушують порядок слів у реченні.

Саме тому дослідження особливостей використання речень із 把, аналіз типових помилок та розробка ефективних методичних прийомів їх викладання є актуальним завданням сучасної методики навчання граматики китайської мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблематика 把字句 у контексті досліджень демонструє підхід до вивчення шляхом залучення когнітивно-конструкційного підходу, що полягає в залученні форми, значення та ситуації на занятті у комплексі [1; 2]. Крім того, західними лінгвістами було проведено порівняльний огляд популярних курсів вивчення граматики китайської мови з акцентуванням на прогалини покриття підтипів 把 з рекомендацією «додати маловживані шаблони конструкції» [3]. У цьому ж напрямку тему досліджували Xiaodan Wu і Bettina Spreng. У вітчизняній китаїстиці над розв'язанням проблеми працювали зокрема Ма Ган, Руда Н., Карпека Д., Андрусінік С. та інші.

Мета статті полягає в аналізі особливостей використання речень з 把 у китайській мові, розгляду труднощів, які виникають у студентів при їх засвоєнні, та пошуку ефективних методичних рішень для викладання моделі даної граматичної конструкції.

Виклад основного матеріалу. Конструкція з прийменником 把 належить до так званих «спеціальних речень» і виконує функцію винесення об'єкта дії на перший план, акцентуючи зміну його стану чи результат дії: 动作者+把+受影响的事物+动作+结果. Речення з 把 активно використовуються в усному та писемному мовленні носіїв китайської мови, що зумовлює їх важливість для вивчення студентами – не носіями.

У даному дослідженні ми покладаємось на теорію конструкційної граматики, з огляду на доцільність її підходів саме до вивчення китайської мови як іноземної, що своєю чергою, рекомендується і дослідниками Пекінського Інституту мов. Суть у тому, що цілісний підхід полягає у поєднанні опанування «форми-конструкції» (структурна формула) та «форми-значення» [4].

Повернувшись до вище зазначеного, та адаптувавши поняття під структуру україн-

ської мови, при вживання граматично правильної структури речення з прислівником 把, відбувається інверсія додатка – переміщення частини речення на провідну позицію зі змістовим акцентом на об'єкт дії, позначення впливу суб'єкта на об'єкт і підкреслення результату дії. Окремі дослідники навіть зазначають, що 把 вводить категорію знахідного відмінка [5; 6].

Спершу вважаємо доцільним розглянути типові моделі вживання 把 у реченнях. Вище було подано структуру такого речення, але варто згадати, що дієслівна група, або дієслово, що стоїть у постпозиції додатка обов'язково повинно включати фазовий, або локативний комплемент (модифікатор): 他把我的衣服洗干净了。(tā bǎ wǒde yīfú xǐ gānjìng le) – він виправ моє вбрання начисто; 我昨天把那辆车卖了。(wǒ zuótiān bǎ nà liàng chē mài le) – я вчора продав цю машину. Локативний комплемент виражається кінцевою позицією об'єкта: 他把书放在桌子上(tā bǎ shū fàng zài zhuōzi shàng) – він поклав книгу на стіл. У процесі дослідження нам вдалося встановити, що у дитячому мовленні 把 спершу функціонує як частина дієслівної категорії і лише згодом стає граматичним маркером результативності [7].

Оскільки типова побудова речень з 把 була наведена вище, у нашому дослідженні ми детально розглянемо наступні моделі: два об'єкти в реченнях з 把; вживання 把字句 з комплементами; заперечні речення з 把; питальні речення з 把.

У звичайній структурі речень з 把, як зазначено вище, об'єкт потрібно ставити відразу після 把. Однак з деякими дієсловами, як 送(sòng) – дарувати, 拿(ná) – брати/отримувати, 递(dì) – передавати, 卖(mài) – продавати, 借(jiè) – позичати, 还(huán) – повертати, 介绍(jièshào) – представляти, у реченні з 把 можуть бути два об'єкти. Їх використання в реченні з 把 також передбачає вживання прийменників, і має таку структуру: 主语 + 把 + 宾语1 + 动词 + 给 + 宾语2, наприклад: 外婆把蛋糕送给亲人了。(wàipó bǎ dàn'gāo sòng gěi qīnrén le) – бабуся подарувала торт рідним; 老板把电脑卖给谁了?(lǎobǎn bǎ diànnǎo mài gěi shéi le?) – кому керівник продав комп'ютер?

Використання даної конструкції не завжди можливе та підлягає ряду обмежень. Проте, дане явище ми пропонуємо фіксувати в пам'яті студентів шляхом формулювання, що конструкція використовується коли «об'єкт зазнає впливу, обробляється або утилізується», тобто цей об'єкт «зачеплений» або «вплинутий» дієслівною фразою речення. Проста структура за аналогією становить: Ми + ВЗЯЛИ + об'єкт + щось з ним

зробили. Варто також додати, що такого типу речення граматично правильними можуть бути лише за двох умов:

1. Додаток (об'єкт) чітко відомий з речення, або з мовленнєвого контексту (наприклад: 我把三个学生送走。 (wǒ bǎ sān gè xuéshēng sòng zǒu.) – я відправив трьох (конкретних) учнів) [7].

2. Дієслово повинне бути перехідним, тобто в китайській мові це означає, що це саме дієслово завжди має супроводжуватися іншим елементом, таким як маркер аспекту (了, 着, 给 та інш.), маркер демонстрації впливу дієслова на решту речення.

Щодо вживання 把字句 з комплементами, або так званими модифікаторами (补语), то дослідники визначають три найбільш вживані схеми:

1. 把 + 名词 + 动词 + 结果补语 (наприклад, 完/好/错/见/掉 та інш.), що виражає результат дії над об'єктом;

2. 把 + 给 + 名词, де 给 виконує роль оброблювального або маніпуляційного елемента;

3. 把 + 动词 + 名词 (включно з присвійними, особовими, результативними або частинними значеннями) [8].

Таким чином, якщо говорити про комплєменти результативності, то нами має бути вжитий формат: «Хто (за потреби) + 把 + Об'єкт дії + Дієслово + Що сталося/Як змінився стан» – «我 + 把 + 作业 + 做 + 完了» / «老师 + 把 + 我的名字 + 读 + 错了». Ці комплєменти підкреслюють зміну стану об'єкта – частина визначальної семантики 把字句.

Щодо комплєментів напрямку, то структура речення будується за аналогією. Вказування напрямку дії, або руху об'єкта зазначається після дієслова: «Хто (за потреби) + 把 + Об'єкт дії + Дієслово + Напрямок дії» – «请 (без особи) + 把 + 客人 + 带 + 进去» (Будь ласка, проведи гостей всередину).

Ці комплєменти часто поєднуються з дієсловами дії, що проєктують переміщення або зміну розташування об'єкта.

Щодо поєднання з двома об'єктами, додатки вводяться за допомогою 给: «Хто (за потреби) + 把 + Об'єкт дії 1 + Дієслово + 给 + Об'єкт дії 2» – «我 + 把 + 礼物 + 送 + 给 + 客人了» (Я подарував подарунок гостям).

Щодо комплєментів вираження гіпотези, потенційних комплєментів, то вони зазвичай не вживаються, оскільки дана конструкція граматично виражає конкретну дію, а не гіпотезу. Тобто, відбувається граматична невідповідність.

Для того, щоб утворити заперечне речення, необхідно поставити 不, 没, 没有 або 别 перед 把. Наприклад: 阿姨不应该把这么重要的事儿忘了

(āyí bù yīnggāi bǎ zhème zhòngyào de shìr wàng le) – тітка не повинна була забувати про таку важливу справу, 朋友没把钥匙放在我这儿 (péngyou méi bǎ yàoshi fàng zài wǒzhèr) – друг не залишав ключі в мене, 你别把钱借给哥哥, 他不诚实 (nǐ bié bǎ qián jiègěi gēge, tā bù chéngshí) – не позичай грошей старшому брату, він нечесний. Дуже часто студенти ставлять заперечні частки після 把, проте допускаються грубої помилки. Як згадувалося вище, структура 把字句 стосується того, що сталося з об'єктом, тому, поставивши заперечну частку після 把 означатиме, що з об'єктом не відбулося жодних дій.

Питальні речення з 把 можна утворити трьома способами:

1) за допомогою питальної частки, наприклад: 妻子把那个问题解决了嗎? (qīzi bǎ nàge wèntí jiějué le ma) – дружина вирішила ту проблему?;

2) питального слова, наприклад: 弟弟把我的词典放在哪儿了? (dìdì bǎ wǒde cídiǎn fàng zài nǎr le?) – куди молодший брат поклав мій словник); 爸爸把钱借给谁了? (bàba bǎ qián jiègěi shéi le?) – кому тато позичив гроші?;

3) повтору дієслів, наприклад: 你能不能把你房间打扫干净? (nǐ néngbunéng bǎ nǐ fángjiān dǎsǎo gānjìng?) – ти можеш прибрати свою кімнату, чи ні?

Присудок у реченні з 把 повинен виражатися дієсловом дії (а не стану), Люй Веньхуа (吕文华) виділяє ряд дієслів, які належать до цієї категорії: 打 (dǎ) – бити, 洗 (xǐ) – мити, 穿 (chuān) – одягати, 拉 (lā) – тягнути, 抓 (zhuā) – хапати, 准备 (zhǔnbèi) – підготувати, 打扮 (dǎban) – виряджатися (причепурюватися), 布置 (bùzhì) – розміщувати, 看 (kàn) – дивитися, 说 (shuō) – розмовляти, 当 (dāng) – бути, 叫 (jiào) – кликати, 称 (chēng) – називати, 算 (suàn) – вважати [9].

Деякі дієслова, що виражають наявність, взаємозв'язок, фізичний або емоційний стан, не можуть використовуватися в реченнях з 把, наприклад: 哭 (kū) – плакати, 笑 (xiào) – сміятися, 吵 (chǎo) – кричати, 想 (xiǎng) – думати, 疼 (téng) – болить, 兴奋 (xīngfèn) – хвилюватися, 伤心 (shāngxīn) – горювати, 有 (yǒu) – мати, 觉得 (juéde) – відчувати.

Речення з 把 відіграють важливу роль у вираженні результативності дії в китайській мові, важливо, щоб студенти могли з легкістю опанувати цю граматику. Однак, як показує практика, у процесі засвоєння конструкцій з 把 студенти припускаються таких труднощів, наприклад:

1. неправильний порядок слів: студенти намагаються використати структуру української мови (наприклад, 把书我放在桌子上了 замість 我把书放在桌子上了);

2. пропуск додаткових елементів: студенти вживають тільки дієслово, без уточнення результату або місця (我把门关 замість 我把门关上了);

3. неправильний вибір дієслова: використання дієслів, які не утворюють результативних конструкцій (наприклад, 我把书喜欢 – граматично неможливо);

4. ігнорування обмежень: студенти часто застосовують 把 із будь-яким об'єктом, хоча насправді ця конструкція використовується тільки з визначеним, конкретним об'єктом.

Дослідження демонструють, що для студентів, які вивчають китайську мову як іноземну, значно простіше засвоїти дану мовну модель із застосуванням супровідних відео/фотоматеріалів. Як контекст зображення, так і контекст відео спонукали учнів, які вивчають китайську мову як другу мову, створювати більше цільових структур, а контекст відео мав сильніший і триваліший ефект навчання, ніж контекст зображення [10].

На нашу думку, під час вивчення 把句子 необхідно: поступово вводити конструкцію 把 після того, як студенти засвоять базовий порядок слів; акцентувати увагу на семантиці результату дії та кінцевому стані об'єкта; використовувати наочність (малюнки, відео, комікси), щоб показати зміну об'єкта після дії; формувати вміння використовувати речення з 把 у реальних комунікативних ситуаціях, а не лише в граматичних вправах; регулярно повертатися до цієї теми, оскільки засвоєння конструкції 把 потребує повторення та практики. Також варто визначити ефективні методи та вправи для навчання 把句子: контрастивний аналіз: показати різницю між нейтральним порядком слів і конструкцією з 把 (我洗衣服了/ 我把衣服洗了); вправи на трансформацію речень: студенти перетворюють прості речення у форму з 把; робота з картинками/ситуаціями: опис дії з об'єктами (爷爷把门关上了, 把窗户打开了); комунікативні завдання: студент отримує інструкцію 把这本书借给同学 – віддати книгу однокласнику); аналіз помилок:

обговорення неправильних речень і пошук правильної структури.

У даному дослідженні ми акцентуємо увагу на тому, що 把字句 є маркером непрямого відмінка та виступає антипасивною конструкцією, а базовий порядок слів – є провідним форматором синтаксичної функції у китайському реченні. Своєю чергою, порядок слів у реченні з 把 демонструє семантичну роль у порядку пріоритетності [6].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що речення з 把 – це важливий елемент граматичної системи китайської мови, адже вони дозволяють виразити дію, спрямовану на об'єкт, та підкреслити зміну стану об'єкта. Для студентів опанування цієї конструкції є складним через відсутність аналогів у більшості мов, а також через специфічні синтаксичні та семантичні обмеження її вживання. Аналіз типових помилок показав, що студенти найчастіше порушують порядок слів, неправильно визначають об'єкт дії, ігнорують вимогу щодо конкретності об'єкта або ж використовують дієслова, що не можуть використовуватися у конструкціях з 把. Це свідчить про необхідність системного підходу у викладанні даної теми, а запропоновані методи навчання (контрастивний аналіз, вправи на трансформацію речень, комунікативні завдання, робота з наочними матеріалами) дають змогу не лише засвоїти граматичні правила, а й розвинути практичні навички використання 把句子.

Разом із тим, отримані результати відкривають перспективи для подальших наукових розвідок, які можуть бути спрямовані на: порівняльний аналіз конструкцій 把 та 被; дослідження етапів засвоєння 把字句 студентами на різних рівнях володіння китайською мовою; аналіз функціонально-стилістичних особливостей вживання 把 у різних типах дискурсу. Таким чином, вивчення 把字句 є перспективним напрямом у сучасній методиці викладання китайської мови та відкриває широкі можливості для вдосконалення навчальних підходів і підвищення ефективності мовної підготовки студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Kim H., Kim T. E., Park J. The cognitive construction-grammar approach to teaching the Chinese Ba construction in a foreign language classroom. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 2022. URL : <https://doi.org/10.1515/iral-2022-0066> (date of access: 20.08.2025).
2. Xu, H. The Instruction and Acquisition of the BA Construction by Students of Chinese as a Foreign Language. London : Bloomsbury, 2023. 256 p.
3. 张璞, 顾莹雪, 对外汉语教材对“把”字句的考察研究 —— 以《新实用汉语课本》和《汉语教程》为例. 沈阳航空航天大学, 沈阳. 2022. URL:<https://doi.org/10.35534/es.0404054> (date of access: 20.08.2025).
4. Huang Y., Shao S. Research on Teaching Chinese as a Foreign Language from the Perspective of Construction Grammar. *Creative Education*. 2019. Vol. 10, no. 05. P. 980–985. URL : <https://doi.org/10.4236/ce.2019.105074> (date of access: 25.08.2025).

5. He W. *Ba* in the Chinese *Ba*-Construction: A Cardiff Grammar Approach. *WORD*. 2023. Vol. 69, no. 3. P. 211–252. URL: <https://doi.org/10.1080/00437956.2023.2237267> (date of access: 22.08.2025).
6. Yu X., Li Y., Zhang H. The argument structure of the *bǎ* construction in Mandarin Chinese: Decontextualized and contextualized perspectives. *Australian Journal of Linguistics*. 2021. Vol. 41, no. 3. P. 344–375. URL: <https://doi.org/10.1080/07268602.2021.1971157> (date of access: 25.08.2025).
7. Hsieh, M. L. Development of the Chinese *ba* Construction: A Longitudinal Study. *Taiwan Journal of Linguistics*. 2024. Vol. 22(2), P. 97–150. URL: [https://doi.org/10.6519/TJL.202407_22\(2\).0003](https://doi.org/10.6519/TJL.202407_22(2).0003) (date of access: 22.08.2025).
8. Tsung L., Gong Y. F. A Corpus-Based Study on the Pragmatic Use of the *ba* Construction in Early Childhood Mandarin Chinese. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 11. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.607818> (date of access: 22.08.2025).
9. 吕文华. 对外汉语教学语法探索. 北京: 北京语言大学出版社, 2008. 410 页。
10. M. Wang. Visual Context Modulates L2 Long - Term Structural Priming for the Chinese *Ba* Construction. *The Modern Language Journal*. 2021. Vol. 105, no. 2. P. 526–551. URL: <https://doi.org/10.1111/modl.12715> (date of access: 25.08.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025